

ŠKRAT

„ŠKRAT“ vsako prvo in tretjo soboto
V meseci vsakem razlil bo togoto.

„ŠKRAT“ stane vse leto 3 gld., pola
leta 1 gld. 50 kr., četrt leta 80 kr.

V Ljubljani, dne 17. oktobra 1885.

Številka 18. — Tečaj III.

Naročnina in reklamacije naj se pošiljajo
upravnistvu, spisi pa urednistvu v „Na-
rodno Tiskarno“ v Ljubljani.

Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo.

Kaznjena pozabljivost.

Bilo je dolgočasno zimsko nedeljo po-
poludne. Mraza ni bilo posebnega,
toda snežilo je neprestano.

Potr in nejevoljen je stal tedaj
pred hišo Primož Lipnik premišljujoč,
kam bi se podal. Na sprehod ni niti
mislil, v gostilni vse popoldne sedeti
pa tudi ni prav prijetno — pa kaj pra-
vim — prijetno! Prijetno bi že bilo, a
gostilna stane novce, katerih pa Lipnik
baje ni imel mnogo.

Dolgo je stal tako, omahujoč, in
ni vedel, kaj naj bi storil, da bi mu
čas hitreje potekel. Jezil se je in —
ne, klet pa ni —, naposled pa mu pride
vender nekaj na misel, odpre dežnik —
morda bi bilo bolje snežnik — ter
urno odide izpred hiše — naravnost v
kavarno.

„Črno kavo in časnike!“ zakričal
je Primož že med durmi na postrežnika
in skoro mu je postregel pritličien mo-
žiček brez brk s kavo in s kopico čas-
nikov.

V najodljudnejši kot se je vsedel
ter premetaval in prebiral novine. Malo
mu je bilo mari, kar se je godilo okolu
njega. Tu se je biljardovalo, tam kar-
talo, Lipnik pa je bral ter hlastno sprav-
ljal novice v svoje možgane, da se mu
je celo kava ohladila.

Ni mu bilo treba dolgo brati ju pre-
brl je vse, prav vse, kar je bilo v ka-
varni tiskanega, razven oznanil, a tudi
na te se je spravil naposled Lipnik,

dasi jih pameten človek ne bere, dokler
ima kaj drugega branja na razpolaganje.
Seveda kadar vse poide, poprime tudi
za oznanila. Tako, prav tako se je go-
dilo tudi našemu Tomažu. Pregledavati
je začel oznanila, in glej! tu, kjer se je
najmanje nadejal, našel je nekaj pouč-
nega za vso sedanjo mladež, posebao pa
zase! Tu je našel nekaj, kar mora ve-
dети vsak, kdor ne hodi spat po vojaški
in ne ustaja dopoldne po grofovski. Tu
nekje med oznanili je bilo tiskano črno
— ali bolje rečeno — rjavkasto na be-
lem ta le poučen stavek: „... kadar te
bode bolela glava, zmoči ruto v kisu ter
si ž njo obveži glavo! Kurje oko pa se
najlagje odpravi, ako si ga redno vsako
jutro poreže!“

„Dobra je ta!“ mislil si je Lipnik,
prebravši nekolikokrat navedena stavka
ter odložil novine. „Najbrže se bodem
mogel že jutri okoristiti s tem poukom,
ako ne pride kaj drugega vmes, kar pa
ne mislim. Novcev imam še nekoliko v
žepu in kdor ima novce, neumen je ako
si vsaj v praznikih ne privošči nekoliko
dobrih okrepčalnih rumenih vinskih kap-
ljic!“

Tako si je mislil Tomaž Lipnik ko
je nekako pomirjen in zadovoljen zapu-
ščal zaduhlo kavarno ter izginil v večerni
mrak po visokem snegu.

* * *

Drugo jutro je bilo nekoliko lepše,
a snega je ležalo na debelo in Lipnikova
glava je bila težka, da jo je le s težavo
dvignil iz gorke postelje. Potem se je
opotekal po sobi, kakor bi bil vinjen;
vinjen pa ni bil, kajti opica od prejšnjega
večera se mu je že popolnoma izkadila.
Prejšnji večer pa ga je res imel neko-
liko čez mero in niti ne ve več, kako je
prišel domov in v posteljo. Megla, gosta,
neprezorna megla se mu je vlačila po
glavi in le s težavo se je domišljjal do-
godkov preteklega večera.

Res lepa družba je bila vkupe, in
veseli so bili, da malokedaj tako. Pili
so in pili, da je bilo groza. Med tem
pa je potekal čas, a opica je rastla le-
verjetno naglo in skoro se ni več zave-
del. — — —

Ljudje pravijo, da po tovaršiji glava
boli in o tem se je prepričal tudi Lip-
nik sam. Glava ga je bolela grozno in
slabo mu je bilo, da bi bil skoro obupal.
Tedaj pa se mu zvedri v glavi in do-
mislil se je poučnih stavkov, katere je
bral preteklo popoldne v kavarni: „...
ako te boli glava, zmoči si jo v kisu,
potem pa odreži!“

„Dobra je ta! Čez sedem let vse
prav pride, če pred ne,“ njemu pa je
prišlo prav že tedaj.

Večkrat zaporedama je ponavljal
omenjeni stavek, je li resnica, ali ne,
a dolgo se ni mogel prav sprizniti z
mislijo, da bi si odrezal glavo. Naposled

si vender misli: poskušnja človeka uči! in sklenil praktični poskusiti v novinah natisnjeni pouk.

Močil je in močil glavo v kisu, da je kar teklo od njega, a glava ga je bolela, neprestano bolela. Moker in omamljen je brusil nož ob peč, da bi tem laglje izvršil namerjano operacijo. Teško se je pripravil na delo in skrbelo ga je, da bi mu ne odtekla kri. Jedini tolaž mu je bil da bode potem dobro. Čim grenkejšje je zdravilo, tem gotovejše pomaga, mislil si je Tomaž in v jedni potezi je ležala glava poleg njega na tleh. Tedaj pa je pal tudi Tomaž in več ni ustal. Morda si je pozneje domislil pravega pouka, a bilo je prepozno. Glava ga sicer ni več bolela, a tudi vinjen ni bil nikdar več. Ljudje so ga našli in odnesli v mrtvašnico, mej potom pa so ugibali, čemu bi si prav za prav Lipnik končal življenje, a nihče je ni pogodil, dokler jim jaz nisem razbistril nevedne butice. Sedaj vedo in verujejo, dasi jaz sam ne verujem. —č.

Prošnja ali ukaz?

(Za tiste, ki se čutijo zadete.)

Zložil R a k.

Oj Muza za pesni kovati.
Zakaj pa me nehčeš poznati?
Usmili se me uboréta
In vzemi še mene za zeta.
Literaturica,
Odpri mi durica!

Če Pegaz bolj šepavo hodi,
Pa brezapostrof je povsodi,
Če proza izvórno ne gre mi,
Pa nemški pisatelj pové mi.
Literaturica,
Odpri mi durica!

Prevajati znadem jaz tudi,
Zato me sprejet se potrudi!
Četudi po nemški le króžim,
Iz vseh jaz jezikov preložim.
Literaturica,
Odpri mi durica!

Pa i za razprave učene
Dozdaj me nihče ne užene;
Saj družih jezikov znam nekaj,
Sedaj se le k meni zatekaj!
Literaturica,
Odpri mi durica!

NB. Skladbe te pesni pričakujemo od mladega strokovnjaka.

LISTEK.

Premišljevanja.

Debelega mesarja sin Jožek obiskaval je drugi razred ljudske šole in ravno kar so mu začeli utepavati v glavo blaženi in jedino zveličavni jezik naših severnih sosedov. Sinček doma ni nikdar nič čul o nemščini in sicer tudi ni bil baš preveč razumne glave, zato se mi ne čudimo, da mu je šla nemščina le teško v glavo in jih je že dobil nekaj z leskovko po hrbtu in po glavi, ker njegov učitelj se ni držal strogo zakona, ki odpravlja šibo iz šole, predno si je v glavo utisnil par nemških besed. Učitelj ga pokliče: Jožek prestavi sledeči stavek: „Der Hirt treibt die Kühe auf die Weide.“ Jožek hitro prestavi tako-le: „Pastir žene krave na vrbo.“ „Proklet osel ti!“ zakriči učitelj nad njim. „Kako bodo pa krave lezle na vrbo, saj neso mačke in Jožek moral jih je zopet držati po hrbtu.“

Oh proklete besede, ki imajo po dva pomena. Ko bi beseda „Weide“ ne imela dveh pomenov, ne bi bil tepen Jožek. Jednaka kakor mesarjevemu Jožeku se je pa nedavno prigodila uredniku „Večerne priloge“ ali pa njega sodelavcu Matevžku. Ravno tako dva pomena, kakor beseda „Weide“, ima tudi nemška beseda „Reichsrath“. In ker dotičnik ni imel dosti več pameti v glavi, kakor tolstega mesarja sinček, porabil je tudi napačen izraz in tako preustrojil Rusijo v ustavno državo. Pred par dnevi opravičuje svojo zmoto in cituje dolgi nemški stavek iz nekega lista, v katerem stoji res beseda „Reichsrath“ in si domišljuje, da se je s tem opral. In res je dokazal, da se je prav dobro blamiral. V Rusiji namreč, kolikor je nam znano, nimajo nemškega uradnega jezika, ampak ruskega, zategadelj ima ta ruska naprava le ruski oficijalni naslov in ta se glasi „gospodarstveni svet“. Kako je kak nemški list dotično besedo prevel, to nima tukaj prav nič opraviti. Tu je prav vse jedno, naj stoji v nemškem prevodu mleko ali sneg.

Nadalje nam „Večerna priloga“ razklada, kako je sestavljen in s čim se peča ruski državni svet. Samo stvari, ki so že davno vsakemu znane, k večjemu če so jih pri „Večernej prilogi“ morali poiskati v kakem naučnem slovníku, ker so tam še pred nekaterimi tedni mislili,

kar kaže beseda državni zbor, ki so jo rabili, da se ta korporacija voli. Pri tej velikej natančnosti „Ljubljanskega Lista“ se samo čudimo, da nam ni povedal na primer: kdaj se je osnoval dotični državni svet, koliko članov broji sedaj, koliko so ti stari, koliko tehtajo, ali imajo koze stavljene itd.

Da se uredniki „Večerne priloge“ ne odlikujejo po posebnej temeljitosti, je znano, zato se pa bolj odlikujejo s širokoustnostjo. To dobro lastnost so baje dobili od svojega začetnika, kateri je imel navado poprej govoriti, potem pa še le misliti. Pri onej seji v deželnem zboru, v katerej je prvokrat pokazal velike darove svojega uma, je trdil, da mi Slovenci zaradi narodnega prepira nemamo tako velikih mož, kakor so bili Linhart, Vega in Kopitar, pa mož ni pomislil, da je Vega bil častnik. Častniki se pa še dandanes ne utičejo v narodni prepir, kskor sploh v politiko ne. Po tej trditvi gospoda profesorja, morali bi tedaj vsi biti tako slavni matematiki, kakor je bil Vega. Razen tega se je pa baš s to trditvijo sam sebe udaril po zobeh. Če je ta narodni prepir tako škodljiv, čemu se on meša vanj in utiče v politiko, rajši naj bi delal za prosep znanosti.

Sicer se pa dandanes zares čudne stvari dogajajo. Pred nekaterimi tedni čitali smo tudi v „Ljubljanski večernici“, o nekem nemškem oficijalnem listu ruske vlade, ali še od dveh, jeden se imenuje „Regierungsanzeiger“, drugi pa „Regierungsbote“. Da sta ta dva lista nemška, kažeta že nemški imeni, ker sicer bi jih slovenski list ne bil nemški nazival, ampak je navel po originalnem ruskem naslovu ali bi pa na slovenski prevel njih naslove. Mi smo do sedaj po našem skromnem znanji poznali samo jeden oficijalen list ruske centralne vlade v Peterburgu in to je bil „Pravitelstvenij Vjestnik“. Zategadelj bi prav radi vedeli, kje izhajata omenjena dva nemška lista, kdo jima je urednik itd. Da bi bila ta dva lista identična z omenjenim ruskim, tega si niti misliti ne moremo, ker sicer bi „Ljubljanski list“ tudi moral dosledno pisati „Französische Republik“ ne pa „Republique française“. Res čudeži se gode, da je najedenkrat v Rusiji nemščina prišla do take veljave.

Še čudneje je pa, da je ruski panslavist Katkov odpovedal se svojemu slovanskemu čutu in začel izdajati „Moskauer Zeitung“, kajti nedavno smo čitali

v nekem listu o nekem takem časniku. Dosedaj se je ta mož trdo držal ruščine in bi bil rad Poljake in pa psibaltijske Nemce porusil, ker je vedno priporočal v svojih listih „Moskovskija Vjednostij“ in „Ruskij Vjestnik“, zdaj ga pa najedenkrat obide tak nemški dub, da se pridruži nemškim žurnalistom.

Ako še dalje tako pojde, se ne bomo čudili, ako bomo slišali nekega dne, da je turški sultan pristopil k protestantovski veri in izdal povelje, da imajo vsi muzelmani postati protestantje in se h kratu ponemčiti.

PESMI.

Prave skrbí.

Oj, pojdi z mano v bujni log,
Kjer šmarnice cvetó,
Kjer drobne tice krog in krog
Tako lepó pojó!

„Le pojdi, dragi, pojdi sam!
Od doma jaz ne smem;
Ker toliko skrbi imam,
Da sama še ne vem.“

Glej solnce sije preljubó,
Na prosto vabi nas!
O, pojdi, pojdi ven z menó
Samo za kratek čas!

„Bolana moja mama je,
Naj hčerka jo pusti?
Kako lahko, če sama je,
Se kaj jej pripeti!“

Ostani zdrava, Bog s teboj!
Deklè nezvesto ti!
Pač vem zakaj ne greš z menoj,
Za tvoje vem skrbi.

Skrbi so tvoje mlad vojak,
Ki čakaš ga domá;
Zato ti je sprehod težak,
To z doma ti ne da.

Pa bode ti rečeno naj:
On zvest ne bo ostal;
Ko pride zopet v drugi kraj,
Bo drugo poiskal.

Ostani zdrava, bog s teboj!
Ko spomniš se me ti
Ter poželiš si za menoj,
Bom jaz že — brez skrbi.

Koštrun.

Sanje.

Sem sanjal, da je luna
Na nebu mrknila
In da umrla draga
Je moja ljubica.

Plašno zbudim se: v me je
Sijala lunica;
Iz glave pa ni šla mi
Nezvesta ljubica.

Koštrun.

POGOVORI.

Lastnik tovarne svojemu potovalnemu agentu.

Lastnik: „Tri mesece ste potovali, a niste zaslužili niti za stroške. Kaj hočem storiti?“

Agent: „Verujte mi, gospod! Temu nisem kriv jaz, kajti kamor pridem, odpravijo me na mah.“

Lastnik: „To je prazen izgovor. Ne obnašate se prav. — Poskusiva, pokazal vam bodem, kako se ima obnašati agent, a vi si mislite, da ste kuce. Pozor! — Imam čast z gospodom Koprivnikom govoriti?“

Agent: „To sem jaz.“

Lastnik: „Veseli me jako. — Potujem za tovarno Langerjevo in drugih in —“

Agent: „Tako — za te sleparije potujete?! Poberite se mi izpred oči, drugače pokličem svojega slugo da vas izbacne!“ — — Basta.

DROBIŽ.

Smrt vsem

(Konec pr. hodnjič.)

Vsklik Ljubljanskega meščana.

„O, da bi vender jedenkrat zadel glavni dobitek srečke Ljubljanskega mesta, da bi si mogel potem privoščiti porcijo svinjine v restavraciji južnega kolodvora.“

Pojasnilo.

Da se ne bode toli povpraševalo in sumničilo, kdo je zadnjič zažgal številko „Slov. Naroda“, povem, da je ležal „Slovenski Narod“ na mizi v lokalu, v katerem „zanj družba ne mara in on ne za njo“ mirno, zapuščeno, a ugledavši

okolu mize toli omračenih junakov, obupal je ter skočil z mize v plinov plamen ter si tako končal sam svoje življenje.

Portreta junakov, katera imata samo po noči pogum uganjati svoje burke!

V Ljubljani je kraj, kjer si lahko vrag večkrat toliko izdajic pridobi za nekoliko srebrnikov, da v resnici obžaluje, da jih je nekdaj dal za Judežovo dušo trideset.

Ubožen kmet prosi oderuha, da bi mu posodil jeden goldinar ter mu obljubi da mu ga v treh mesecih vrne. Oderuh mu posodi goldinar, a kmet mu mora zastaviti uro ter obljubiti, da mu v treh mesecih vrne posojeni goldinar in jeden goldinar obresti. Ubožen kmet se uda oderuhovi zahtevi, vzame goldinar ter boče oditi. „Stojte malo!“ ustavi ga oderuh. „Ubožec ste in vem, da vam bode težko v treh mesecih vrniti oba goldinarja najedenkrat. Najbolje je za vas, da mi posojeni goldinar vrnete takoj, goldinar za obresti pa o dogovorjenem času!“ — „Prav imate!“ odgovori kmet, izroči oderuhu posojeni goldinar ter odide. Medpotom pa se mu zjasni v možganih. „Ure nimam več, goldinarja tudi ne, a dolžan sem vender le še jeden goldinar; to je grozno, najhujše pa je to, da ima oderuh prav!“

Hišni posestnik (igralki): „Prosim, gospodična, da se kolikor moči kmalu izselite, kajti že za pet mesecev mi niste plačali stanovnine.“

Igralka: „Kaj! izseliti — nikdar, privadila sem se tako tega stanovanja, da se nikdar ne izselim! Povišati stanovnino mi že smete, — toda izseliti nikakor!“

LISTNICA.

Gospod Ran. Vil. v Pud. p. St. T.: Naročnino imate plačano za polu leta. Zaostale naročnike prosimo, da nam nemudoma pošljejo naročnino.

„Največji siromak sem na svetu. Obe nogi sem izgubil v vojski in gotovo bi izgubil še tretjo, ko bi jo imel!“

„Prosim miloščine, a ne čudite se, da imam očala. Videti moram namreč dobro, koliko mi kdo daruje in se potem tudi daru primerno zahvaliti.“

„Kam pa letiš, Pepček?“ — „Nekemu kavalirju (?), ki se misli boriti zaradi žaljenja časti, nesem račun, ker je že dolgo, dolgo dolžan; a mojster si je mislil: spak morda pade v dvoboju in potem se jaz obrišem!“ — „Stoj, Pepček! Tudi mi letimo isto pot!“

A.: „Ali že veš, da so Gariboldijevega Toneta obsodili na pet goldinarjev globe, ker je nekega Slovenca prav temeljito udrihal s palico po glavi?“
B.: „Ko bi vedel, da mene ne obsodijo strožje, udrihnul bi že večkrat po Celjskem opatu.“

Mati: „Pazi, dete, da se z vilicami ne suniš!“
Dete: „Nič ne dé, mama, saj je papa zdravnik, ki nima bolnika, da bi ga zdravil. Nekaj je pa vender le dobro, da ima opravka, vsaj ne pride iz vaje.“